

A székelyföldi közbirtokosságok megszervezése és főbb problémái.

Előadó: **Dr. Kovács Károly** ügyvéd, Csíkszereda.

Sajnos, hogy az idő előrehaladott volta miatt nem foglalkozhatom e kérdéssel olyan terjedelemben, mintahogy annak fontossága ezt megérdemelné. Tekintettel azonban arra a szimpátiára, amellyel a mélyen tisztelt szakosztály és általában a Magyar Párt a székelyföldi problémákat körülveszi, úgy gondolom, hogy rövid idő alatt is sikerül felhívnom a figyelmet azokra a fontosabb problémákra és nagy veszedelemekre, amelyek a székely közbirtokosságot fenyegetik. Előadásom címe: a székelyföldi közbirtokosságok megszervezése és főbb problémái. Visszaemlékeztek, mélyen tisztelt szakosztály, a székelyudvarhelyi nagygyűlésre, amikor is dr. Csiby Andor ügyvéd azt a határozati javaslatot terjesztette elő, hogy a székelyföldi közbirtokosságok szerveztessenek be egy szindikátusba, egy egyesületbe, hogy ez azután a közös érdekeket minden alkalommal, akár a kormányhatóságok előtt, akár a végrehajtó hatósági közegek előtt a joggyakorlat követelményeinek megfelelően képviselhesse. Akkor a nagygyűlés némi fenntartással fogadta el a határozatot, tudniillik jónak látta előbb egy bizottságot kiküldeni, amely azután a helyszínen tanulmányozza a kérdést és erre a bizottságra ruházta az előmunkálatok megejtését. Ennek a bizottságnak tagjai közül azok, akik csíkmegyeiek voltak, a múlt évben december elsején Csíkszeredában kongresszust tartottak s ezen a kongresszuson képviseltették magukat a többi érdekelt megyék közbirtokosságai is. Itt az a vélemény alakult ki, hogy az egyes közbirtokosságok majd később fognak foglalkozni a problémával, a szindikátusba való tömörüléssel, amely ellen azonban hangok és indokok hangzottak el.

Igaz ugyan, hogy a közbirtokosságok célja és eredete közös törvények és irások alapján határozott meg, de az egyes közbirtokosságok vagyoni helyzete és belső ősi szokásai annyira eltérőek, hogy gondolkozni kellett azon, hogy vajjon egyáltalában érdemes-e egy költséges közös szervezetet létrehozni, amikor ugyanezt esetleg más úton és olcsóbban is meg lehet valósítani. Olyanszerű szindikátusba szervezni a székelyföldi közbirtokosságokat, amely a vagyonokat is esetleg kommercializálva, egyesítve kezelje, nem lehet. Annyira konzervatív a szervezet, annyira autonóm minden székely közbirtokosság, hogy egy ilyen megoldás lehetetlenség. Olyanféle szindikátusnak megalakítása, amilyen például a Bank-szindikátus, nem látszott szükségesnek, mivel az egyes közbirtokosságok a sajtó útján és levelezés útján értesülhetnek azokról az ügyekről, amelyek közös céljaik megvalósítását szolgálják és a közös eszközök ügyéről is. Helyesnek mutatkozott azonban, hogy a közbirtokosságok megyénként összefogva kérjék a közgazdasági szakosztályt, a pártot és a gazdasági egyesületeket, vállalják azt a nemes feladatot, hogy a közbirtokosságokat felmerülő nehéz ügyeiben útmutatással, tanáccsal, segítséggel támogassák. Ily értelemben a csíkmegyei közbirtokosság lépéseket is tett és gondoskodni fog egy közös szervről, amely lehet, hogy a Magyar Párt keretében fog működni, vagy esetleg a csíkmegyei gazdasági egyesület útján, központi irodát létesít, ahol azután az egyszerű embereket ellátják tanáccsal, írásait, ha szükséges lefordítják, beadványait elkészítik, intézkvényeiket megsűrgetik stb. A szervezés ebben az irányban folyik. Mindez a közbirtokosság belső ügye, keblü ügye és a szervezésben a Párt helyi tagozatai bizonyára támogatni fogják őket.

Következik előadásom második része: a közbirtokosságok főbb problémái. Melyek ezek? A nyomoruság, tisztelt szakosztály. A legteljesebb értelemben. Olyan nagy a nyomor, hogy a székelyföldi közbirtokosságok létalapjukban vannak megtámadva. Ezt ne méltóztassék általános adónyomornak venni, mert ez alatt mindnyájan nyögünk, de itt a székelység életalapja van megtámadva.

Annak idején dr. Pál Gábor a Magyar Kisebbségben egy igazán felbecsülhetetlen értékű tanulmányban világi-

totta meg, hogy milyen a székelyföldi közbirtokosság eredete és jogi helyzete. Ezek a közös vagyonok annak idején az akkori magyar törvényhozás bölcsességéből jöttek létre és mint korlátlan egyéni tulajdonok kerültek kiosztásra, mert az akkori nemzetgazdászok belátták annak szükségét, hogy az őstermelő kigazdák ezen a területen állandóan levegővel és erdőterülettel legyenek ellátva. Azért hozták azt a magánjogilag korlátozó, de nagyon bölcs törvényt, hogy a köz-birtokosi területek az illető lakosok közös tulajdonai. Hogy milyen nagy a fontossága a közbirtokosságnak, annak jellemzésére elég arra utalni, hogy Csíkmegyében nem létezik templom, vagy iskola, amely nem a közbirtokosság jövedelméből épült, létesült volna. Ha valaki végig utazik a Székelyföldön, látja, hogy maga a székely ember meghúzódik egy faszindelyes házban, de a temploma, a középületei mind pazarul vannak felépítve, berendezve, ellátva. Erre büszkék lehetünk. Egy népet ez jellemez legjobban, hogy hogyan őrzi ősi tradícióit és hogy magától mindent elvon és mindent feláldoz a közért. Ez a tradíció annyira meg van ma is a Székelyföldön, hogy amikor az adók alatt nyög, amikor két-háromszáz lejes adótartozása miatt elviszik a párnáját, a gazdasági szerszámaikat, akkor is milliókat áldoz kultúrházak, templomok létesítésére. Dánfalván hatmillió lejjel csodálatos szép templom épült a közbirtokosság pénzéből, pedig ezzel a pénzzel a közbirtokosság tagjai is boldogulhattak volna.

Ezt a vagyont most óriási veszedelem fenyegeti az adózás azon módszere által, amely megszégyenítő egy kultúr-államra, amely magát ennek nevezi. Ennek a jellemzésére kijelenthetem, hogy Csíkvármegye az utóbbi öt évben több, mint hatvan millió lejt fizetett úgy, hogy más megyék közbirtokosságai nem fizettek megközelítően sem annyit és a romániai részen levő mosneanik ezt az adózási rendszert jóformán nem is ismerik.

Igy van az, hogy Udvarhelymegyében egy húszezer holdas közbirtokosság eddig nem fizetett adót. Csíkban ilyen nagy közbirtokosság nincs is, hatezer holdas is csak egy-kettő, de adó címén, földadó címén az évi vágásterület után hatszázezer - hétszázezer lej adót fizettetnek vele hosszú évek során át. Ez az egyenlőtlen adózás botrányos rendszere. Nem vádo-

lom a kormányt, ez az eljárás inkább a megadóztató közegek végzetes primitivitását jelenti.

Jellemzésül arra akarom felhívni a figyelmet, hogy valóssággal hajmeresztő dolgok történnek az egyik megyében, amikor a másik megyében sejtelmük sincs arról, hogy ilyen is lehetséges. Megtették Csíkban, hogy az adót kivetették az évi vágásterület termékei után. Az erdőknél a szakértő közegek kiszámították, hogy ott kétezer köbméter fának kell lennie, amikor még ezer sem volt. Nem törődtek vele, kivetették az adót. Azt mondták, hogy az értéke ennyi és ennyi és az adókivetés megtörtént. Hiába kérték például azt, hogy vegyék tekintetbe, hogy az illető terület a vasuti állomástól harminc-egyven kilométerre van, a másik pedig négy-öt kilométerre. A könyörgésnek semmi eredménye nem volt és ugyanannyi adót fizettek a távollevő famennyiség után, mint azok, akiknek ott volt az állomás közelében. Ilyen adatokat akár mennyit lehetne felsorolni.

Rátérek egy olyan dologra, amelyhez azt hiszem, a szakosztály tagjai közül többen hozzászólhatnak, mert nagyon fontos és közérdekű. Ez az *illeték-egyenérték* kérdése. Ezt annak idején a magyar törvényhozás bölcsessége hozta be bizonyos kompenzációképpen. Meg voltak róva ezzel az egyházak, hitbizományok, községek ingatlanai, mintegy viszonzásul az államnak, hogy ezek az ingatlanok a szabad forgalomból ki vannak vonva és nem fizetik az örökösödési vagy átruházási illetéket. Ehhez azonban csak azok az államok nyultak, amelyek nagyon rá voltak utalva költségvetési szempontból. Olaszország is behozta és Romániában a bélyegtörvény tizenhatodik szakasza létesítette ezt az illetéket. Nem volna baj, némi méltányosság van benne. Most azután a legfőbb adó- és illetékbizottság utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy a közbirtokosságoktól követeljék az illeték-egyenértéket. Ez teljesen illetéktelen, mert hiszen a közbirtokossági terület nem volt kivonva a forgalomból, azt eszmei hányadok szerint örökölik, adják, veszik és mindig megfizetik utána az örökösödési és átruházási illetéket. Felvittük az ügyet, felebbsztük a felebbviteli bizottsághoz. Az élveinket nem hallgatták meg. A tábla azokat alaptalannak találta. Nemrégiben a temesvári tábla határozati-

lag mondotta ki, hogy a közbirtokossági jövedelmek és vagyonok nem képeznek holtkézi vagyont és nem vonhatók a tizenhatodik szakasz rendelkezései alá. Most persze a mi dolgunk nehéz és kétséges. Közigazgatási semmisségi perrel kell megtámadnunk a pénzügyigazgatóságot, de ez mennyi időbe és költségbe kerül! Ezt jellemzésül mondtam arra, hogy a közbirtokosságokkal szemben milyen gyakorlat alakult ki az adózás terén. Tiltakoznunk kell az ellen, hogy ez a jogegyenlőséget kicsúfoló magatartás tovább folytatódjék.

A javaslatban azt kérem, hogy a Magyar Párt mondja ki, hogy a székelyföldi közbirtokosságok problémáját az egyetemes magyarság közös ügyének tekinti és hogy teljes erkölcsi súlyával minden támogatást meg fog adni azoknak a panaszoknak orvoslására, amelyeket az egyes közbirtokosságok tárgyi bizonyítékokkal felszerelve előterjesztenek és a parlamenti csoportot utasítja, hogy a kormányhatóságok előtt, sőt ha kell a törvényhozás előtt mindent megtegyenek, hogy azok a visszaélések, igazságtalanságok, amelyek a székely közbirtokosságokat már-már tönkreteszik, minél előbb megszűnjenek.

A Szakosztály előadó javaslatait egyhangulag elfogadja.